

Locuini'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va es' Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romani'a:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. tapse'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschis
20 cr. de linia
Unu esemplariu costă 10 cr.

Pest'a, ^{29 opt.} ^{10 nov.} 1868.

(II.) A graitu si „intieptulu tierci!“ Natiuni cu consciinti'a de dreptu si dreptate, auditi cum esplica aceste concepte sublimite barbatulu, carui-a-i'sa datu epitetulu de „intieptu alu tierci!“; priviti mai de aproape §§-ii cari urmeza mai la vale, redactati in sectiunea VI a dietei Ungariei si meniti de a face dreptu si dreptate majoritatei poporatiunei Ungariei; aduceti-ve aminte, ca acesti §§-i s'au satoritu asiè precum i vedeti, la initiativ'a barbatulu, care d'in gratia nu scimu cui conduce asta-di destinele Ungariei, sub auspiciile barbatulu de statu, politiculu si legistulu *ungurescu* Franciscu *Deák*! — si nu veti avè trebuinta de alte dovedi pentru a ve convinge, ca simtiulu de dreptate alu unguriloru este *apesarea* natiuniloru colouitorie si drepturile, cari voru sè recunoscã ei acestoru natiuni, sunt o impoterire data de unguri pentru unguri, ca sub scutul ei sè-si pota validã tendintiele de *magiarizare*, pre fatia, neimpiedecati, aperiati de *lege*. Primulu § ni-o spune acèst'a verde candu dice, ca „*toti cetatienii Ungariei formeza una natiune, natiunea una si nedespartita ungresca*“; la care d'aca vomu mai adauge si cuprinsulu celoralalti §§-i, cari dicteza limb'a *unguresca* pentru tote natiunile si pentru tote locurile, vomu avè aci in putiene cuvinte cuprinsulu iutregei plenipotintie, ce unguiri voru sè-si dee sie-si prin dieta in privinti'a celoralalte natiuni. In fati'a acestui faptu, noi, — cari amu doritu si dorimu d'in anima o impacare a natiuniloru colouitorie pre basea perfecte indreptatiri egali, cari avemu credinti'a cea mai firma ca acesta patria comune numai pre basea unei asemenea impacatiuni pote avè vr' unu venitoriu fericitu, — nu potemu crede alt'a, de câtu ca unguiri conducatori voiescu ex proposito sè intarite natiunile colouitorie un'a contr'a altei-a, voiescu intr'adinsu sè revolte simtirile cetatieniloru cu cunoscintia de dreptu si dreptate, ca-ci altmintrea n'ar' cercã a despoia pre celelalte natiuni de natiunalitatea loru prin lege, ce'a ce n'a facutu neci trecutul intunecosu. Dara la urma ori ce au de cugetu unguiri, cumcã o impacatiune cum o dorescu natiunile cari constituiescu majoritatea tierci, nu o voiescu, este chiaru ca lumin'a sorelui, si de ore ce natiunile neunguresci nu pretindu decâtu respectarea dreptulu si a dreptatei, este asemenea de chiaru, ca unguiri calca in petiore aceste principie sacre, si fiindu asta-di la putere pre semne cugeta ca „acum ori neci odata“ dora si-voru potè realisã visurile. Inse altmintrea stã lucrulu, d'aca vomu considerã ca nu tote propunerile se potu si realisã. D'aca domnulu *Deák* ar' fi creatu insu-si natiunile neunguresci d'in Ungari'a si le-ar' fi sustienutu d'in puterea sa, atunci da, procesulu nostru ar' fi pierdutu. Inse fiindcã d'in norocire dlu *Deák* se *numesce* numai „intieptulu tierci!“ si este departe de a aretà fapte supranaturali, ca ceialalti moritori sè se inchine dictãriloru dsale, si fiindcã e vorba de vietia constitutiunale, proieptulu dsale nu ne va aduce nice de câtu la desperatiune, d'in motivu, ca acestu proieptu, radicatulu chiaru la valore de lege prin voturile deputatiloru unguiri, pentru natiunile neunguresci d'in Ungari'a nu pote avè neci o valore, nu pote fi neci candu obligatoriu pentru aceste natiuni. Nu pote -fi obligatoriu, pentru ca intr'unu statu constitutiunale legile se aduce prin participarea poporulu, validata prin mandatarii sèi, era mandatarii natiunei romane, suntemu prea convinsi, nu-si voru da neci odata concursulu loru pentru unu lucru chiar' imposibilu, pentru stergerea esistintiei maicei loru; mandatarii natiunei romane, cari s'au luptatu in sectiuni cu atãt'a energiã si devotamentu contr'a insultei trentite de

fratii unguiri in fati'a celoralalte natiuni, suntemu deplinu convinsi, voru dovedi unguriloru si in dieta, ca natiunei romane nu-i trebuie nimic'a d'in gratia ungresca, ca natiunea romana pretinde recunoscerea toturoru drepturiloru sale, si respinge acelu proieptu batjocuratoriu cu totu despretiulu, cu care lu respingemu asta-di noi, si cu noi d'impreuna tota suflarea romana, ba chiar' si multi unguiri neorbiti de patim'a suprematisarei. Validitatea legi votate de majoritatea camerei aci n'are si nu pote avè locu, ca-ci natiunea romana si celelalte natiuni neunguresci nu potu concede, ca sè decida unguiri despre esistinti'a sèu neesistinti'a loru. Cestiunea natiunale nu se pote deslegã decâtu prin concursulu toturoru deputatiloru natiuniloru interesate. Ori-ce alta deslegare este anticonstitutiunale, este arbitriu, este mesura absolutistica, si mesuroru absolutistice, precum mai amintirãmu, se pote castigã valore numai prin fortia bruta, era in cofisciuntia ele nu potu obligã pre neci unu cetatienu, cu atãt'a mai putienu pre una natiune sèu chiar' pre mai multe natiuni compacte, cari sunt totu atãti-a factori ai statulu. Astufeliu standu lucrulu privimu primirea proieptulu d'in cestiune prin deputatii unguiri ca o sageta aruncata de frãtietatea ungresca, in pieptulu natiunei romane ca unu adausu la suferintiele seculari, inse inarmati cu esperintiele trecutulu nu tremurãmu neci de acesta lovitura noua. Onorea natiunei nostre aperiata prin resolutiunea, energiã si devotamentulu barbatiloru nostri d'in diet'a Ungariei, n'insuffa poteri noue, si numai unu mediulocu este, care sè pota frange paciinti'a romanulu, care n'a incetatu neci pre unu momentu a crede, ca dreptate trebuie sè triumfe. Se voru folosi unguiri de la putere si de acestu mediulocu, pentru care se vede ca se pregatescu, noi nu voimu a cercã, inse neci de acèst'a nu ne infiorãmu, ci declinãmu tote consecintiele procederei loru necorecte si nedrepte preste totu, cum declinãmu si consecintiele legi pentru celelalte natiuni esclusiv asupr'a capulu loru, si in convingerea firma, ca drepturile cari nu ni se recunosc astadi, voru trebuì sè ni se recunoscã mane, facemu sè urmeze aci §§ ii stramutati in proieptulu lui *Horvãth-Kerkãpolyi*.

Proieptu de lege in obieptulu egalei indreptatiri a natiuniloru.

(Testulu mai nou alu comisiunei.)

§. 1. Toti cetatienii Ungariei formeza in privinti'a politica *una natiune, natiunea una si nedespartita ungresca*, alu cãrei-a membru egal indreptatitu este totu cetatienu fia de ori care natiunalitate.

§. 2. Acesta indreptatire egale este supusa la norme deosebite numai in privinti'a intrebuintiarei oficiali a deosebitelor limbe d'in tiera si numai in câtu este necesaria cu privire la unitatea tierci la possibilitatea si oportunitatea practica a guvernarei si a administratiunei, si la esigintiele administratiunei rapedi si punctuali a justitiei. De acè'a

§. 3. D'in caus'a unitatei natiunei politice, limb'a de statu a Ungariei este *cea ungresca*.

§. 4. Limb'a consultariloru si de manipulare a dietei Ungariei este *eschisivu cea ungresca*.

§. 5. Legile se creeza in *limb'a ungresca*; dara au a se edã in traducere autentica si in limbele toturoru natiunalitatiloru cari locuescu in tiera.

§. 6. Limb'a oficiala a guvernulu tierci in toti ramii guvernarei este *cea ungresca*.

§. 8. In adunãrile juredictiuniloru, totu insulu care are dreptulu cuventulu, pote vorbi ori *unguresce*, ori in limb'a sa materna, d'aca acè'a nu este *cea ungresca*.

§. 12. In privinti'a administrarei justitiei, la judicatoriele de I instantia, atãtu cu privire la limb'a

manipularei, la limb'a portarei proceseloru civili ori criminali, decurga acele-a cu sèu fãra intevenirea de advocatu, câtu si cu privire la limb'a sentintiloru ce voru avè a se aduce, se va sustienè pretotindenea prasea de pan'acum, pana ce nu va decide legelatiunea a supr'a regularei finali a juredictiuniloru de I-a instantia si a intruducerei procederei verbali.

§. 13. Juredictiunile besericesci si-determina ele limb'a manipularei.

§. 15. In procesele apelate, d'aca acele nu decurgu in limb'a ungresca, sèu sunt provideute cu documinte neunguresci, forulu apelatoriu traduce atãtu procesulu câtu si documintele in câtu este de lipsa in limb'a ungresca, prin translatorii autentici, cari voru fi aplicati la forurile apelatorie pre spesele statulu, si apoi esamineza procesulu in acesta traducere autentica.

Forulu apelatoriu va aduce resolutiunile, decisiunile si sentintiele sale totdeuna in *limb'a oficiala* a statulu.

Retramitendu-se procesulu la respectiv'a juredictiune de I-a instantia, acèst'a va fi oblemata a publicã si respectivu a edã resolutiunile, decisiunile ori sentintiele forulu apelatoriu, fie carei partide, si in limb'a in care acèst'a poftesce, in câtu acea limba ar' fi limb'a de manipulare a judicatoriei sèu ore care limba protocolaria a juredictiunei.

(§§-ii 7, 9, 10, 11, 14, si 16—32 sunt luati d'in proieptulu canoscutu alu lui *Kerkãpolyi-Horvãth*.)

Petitiunea

Romaniloru subcodreni d'in Salagiu pentru deslegarea urgente a cestiunei natiunale, in sensulu proieptulu de lege, facutu de deputatii romani si serbi d'in diet'a Ungariei.

(Presintata dietei in siedinti'a d'in 28 oct. prin dlu A. Medanu.)

Inalte corpu legelativu!

Dupace in anulu 1848 s'au enunciatu principiele libertãtii, egalitãtii si frãtietãtii in mai tote staturile europene, intre aceste-a si in Ungari'a, natiunea romana a acceptatu cu totu dreptulu, ca aceste principie nu voru remanè pentru d'ins'a numai frase goale, ci se voru realisã, se voru aplicã si pentru Romani era nu numai in contr'a loru. Natiunea romana a speratu cu totu dreptulu, ca voru incetã asupririle secularie si persecutiunile continue, ce paru a fi privite acum dreptu prescriu contra natiunei romane. Natiunea romana a acceptatu, ca cei cari conduc destinele tierci voru fi pricepundu spiretulu tempului, care rechiamã egalitate adevrata, pretinde recunoscerea fiacarei natiuni.

Natiunea romana a acceptatu cu totu dreptulu, ca nu i se va denegã dreptulu de a se usã de limb'a sa natiunale; a speratu, ca se voru observã de una parte legile tierci si ecuitate, de alta parte dreptulu fia-carui cetatienu de a fi aplicatu in functiuni publice dupa capacitate, er' nu dupa principiele politice si natiunalitate. A acceptatu, ca preutimele romane, invetiatorii romani si scolele romane voru sè participeze in beneficiile statulu in proportiune cu ale altoru natiuni si in specie cu ale natiunei magiare; ca-ci precum participeza fia-care natiune la suportarea sarcineloru statulu, ar' fi dreptu si ecuitabile sè participeze in mesura egale si in beneficiile statulu.

Cu unu cuventu: natiunea romana a speratu, a acceptatu cu totu dreptulu, ca pretensiunile ei dreptu, formulate si manifestate de atãte ori si intr'unu modu de una modestia ne mai audita, voru fi considerate, — drepturile ei voru fi precisate prin lege, si nu voru fi lasate arbitru si fortiei.

Dar' tote sperantiele sunt in dar, tote acceptãrile sunt fãra vr'unu resultatu.

Libertatea, egalitatea, frãtietatea sunt frase goale pentru Romani. Dupa parerea nostra, natiunea romana asta-di e in mai mare sclavia, ca inainte de 1848, candu celu putienu erãu legi, cari precisau marginile sclaviei. Inainte de 1848 filii natiunei romane erãu sclavii onoru

anumiti domni: asta-di natiunea romana intrega, filii ei sunt in sclavi'a intregi natiuni domnitorie. Asta-di lumea ne batjocoresce liberi, si suntemu mai sclavi decâtu dupa temporile d'în 1514 si dupa rescolarea eroului Hori'a.

Se dîce, că suntemu egali, inse egalitatea esiste pentru Romani numai in suportarea sarcinelor statului, in contributiune cu avere si sange. Se dîce, că amu fi egali inaintea lezei, inse dîn'a a justitiei nu voiesce a precepte limb'a nostra natiunale; despre averea si viet'i'a Romanului judeca judecatori, cari nu preceptu limb'a populului, cari nici candu siedu in scaunulu judecatorescu nu voiescu a desbracă vestimintulu urei natiunali contr'a Romanului.

Funcționarii straini tracteaza cu poporulu romanu, ca cu unu elementu inimicu. Justiti'a patimesce, administratiunea stagna, coruptiunea se latiesce d'în dî ce merge. Poporulu si-perde increderea in judecatori, mepriseza legile, că-ci nu vede intr'în-sele decâtu totu-atâte arme in contr'a lui. Poporulu devine totu mai indiferente pentru prosperarea bine-lui comune, pentru binele statului, pentru că vede, că de la statu nu-i vine nici unu bine; statulu numai i'a de la elu, dar' nu-i dă nimica. Ba dorere — poporulu incepe a desperà, a fi indiferente si fatia cu lucrurile sale private, vediundu că statulu nu-lu proteje in nimica.

Estu modu se latiesce totu mai tare pauperismulu; se maresce ur'a contr'a filora natiunei domnitorie, că-ci faptele de tote dîlele l'a inveciatu a atribuloru tote relele. Si cine ni-ar' potè predîce consecintiele triste, ce potu urmà de aci?!

Nu stâmu mai bine nici in privinti'a fratietatii. Romanulu si acum, dupa promulgat'a fratietate si egalitate, natiunalminte e redusu la categori'a de a fi toleratu in patri'a sa usque ad beneplacitum principis. — Romanulu nu are cuventu in afacerile ce atingu sortea lui; se despune despre elu, fâra de elu.

La agrairile nostre „fratiloru“ cătra natiunea situatiunei, ni se raspunde cu despretiu si cu suspiciunârî de Daco-Romani'a.

Asuprirea natiunei romane e generale incepu-du de la vetrele strabune pana in sal'a dietei. Deca Romanulu, cutropitu sub sarcin'a suferintioloru numeroase, cuteza a eschiamà: inaltiate imperate! i se dîce, că e contrariu constitutiunei; deca Romanulu are temeritate a se rogà sê i se dè funcționari, cu cari sê scie vorbî, i se arunca, că nici in tempulu lui Bach si Schmerling n'a avutu, pentru ce n'a pretinsu atunci?!

Deca cutare redactoriu romanu, imbulditu de opiniunea publica, cuteza a dă publicitatei vr'una d'în miliardele aspiratiuni juste a populului, séu vr'una d'în nedreptatîle neumane, la cari este espusu poporulu: e trasu la judecata, lu amenintia cu temnitia. — Deca Romanii se pronuncia pre langa sustinerea legiloru, ce li asecura ce-va dreptu, se dechiara pre langa autonomi'a patriei loru: sunt persecutati, trasi la judecata. Deca cutare d. deputatu romanu cuteza a amintî in dieta cătu de pucinu despre drepturile si pretensiunile juste a le natiunei romane! este amutîtu prin sbierârîle frenetice a le condeputatiloru sêi.

In scurtu: a lungulu teritoriulu locuitu de Romani, de la Tisa pana in Carpati nu observâmu de cătu asupra si ignorarea natiunei romane.

Natiunea romana nu e recunoscuta de natiune nici pana in diu'a de asta-di; e condamnatu la titlulu: plebe, soiu. Numirile asupritorie si ncompatibili acestei natiuni stravechie se sustienu si acum cu tota rigorea. Legile d'în anulu 186^{3/4}, cari recunoscera natiunea romana, sunt radicate chiaru prin injurinti'a guvernului responsabile, constitutiunale presinte. Va se dîca, trebile au luat cursu retrogradu si in asta privinti'a.

Limb'a natiunale ni-e eschia d'în dieta, e eschisa d'în justitia si administratiune; e persecutata mai reu, decâtu cum erà sub absolutismulu nemtiescu; — e nerespectata, e despretiuita; nu-i se dă intrare in scole unde majoritatea studintiloru e romana; ba proieptulu nou de lege pentru instructiunea populara voiesce a restringe si mai tare limb'a romana in scole, si in loculu ei voiesce a obrude pretutindeni cea magiara. Guvernulu nu voiesce a scl, că limb'a ni este celu mai scumpu tesauru, de care nu ne vomu lapeda nici-cand; ni este mai scumpa decâtu viet'i'a. Atacandu-ni acestu tesauru, ni ataca partea cea mai simtitoria. Pentru limba si natiune suntemu gata a riscà ori-ce, suntemu in stare a sacrificà ori-ce pre lumea acêsta.

D'între filii natiunei romane sunt numai forte pucini admisi la functiuni publice, ér' in acêste remanu pana ce place guvernului, care e in stare a-i scote d'în postu — brevi manu, tîmbrandu-i agitarii. Barbatii destinsi ai natiunei romane sunt desconsiderati, persecutati, sub cuventu, că agiteza si complota

teza contra integritatei statului, ce n'a facutu nici unu romanu, nici candu.

Inaltu corpu legelativu! Vomu rumpe firulu inregistrarei nenumeratelor nedreptati, ce suferè natiunea romana d'în acêsta tiera, pentru că presupunemu că inaltulu corpu legelativu, parintii patriei le cunosc. Nu vomu a pune la proba paciinti'a inaltului corpu legelativu cu enumerarea consecintioloru tristi, cari, dupa convingerea nostra firma, voru urmà, deca nu voru incetà cătu mai curendu nedreptatiele contr'a natiuniloru nemagiare d'în patri'a comune.

Ne marginimu singuru la umilit'a rogare, ca inaltulu corpu legelativu sê binevoiesca a luà in inalta consideratiune de una parte salutea patriei, de alta parte tote suferintiele amintite si neamintite aci a le natiunei nostre neindreptatite, sê se indure a face, ca acêste sê inceteze, si cu d'însele d'înpreuna sê piera tota discordi'a, ce domnesce asta-di intre filii acestei patriei; sê dispara iritatiunea, ce existe intre diferitele natiuni; ca asiè sê nu mai cunosca generatiunea noua nemultiamirea, si infestari. la cari sunt espuse natiunile nemagiare.

Si, dupa parerea nostra, acêst'a nu se pote decâtu prin urgentea deslegare a cestiunai de natiunaltate, pre bazea adeveratei libertati egalitati si fratietati; primindu inaltulu corpu legelativu, in tota estensiunea sa proieptulu de lege facutus si ascernutu inaltului corpu legelativu prin dd. deputati romani si serbi d'în dieta Ungariei.

Fâra de a intrâ in motivarea mai lunga a acêstei rogârî umilite, cutezâmu a spune francu, că numai prin acestu proieptu de lege vedemu posibilitatea de a potè asecura celu pucinu una parte a drepturiloru natiuniloru nemagiare d'în patri'a; numai radicandu-se la valore de lege acestu proieptu de lege, suntemu convinsi, se pote satisfice barem in parte justelor pretensiuni a le aceloru-a. Numai estu modu se pote deschide calea cătra realisarea adeveratei egale indreptatiri; numai estu modu se pote mutà între noi éra-si pacea interna, ce ne lapeda totu mai tare.

Ceremu urgentia pentru deslegarea acêstei cestiuni de mare insemnatate. O ceru optu milioane de suflete, cari natiunalminte si acum jacu sub jugulu sclaviei; o pretindu in numele umanitati si in alu civilizatiunei, o pretindu in numele spiretului tempupului, care pedepsece cu desolutiune si perire pre toti acei-a, cari nu voru a ascultà de vocea lui potinte, si acêsta voce e in favorulu natiuniloru nemagiare contra natiunei magiare.

Noi ve conjurâmu, inaltu corpu legelativu in interesulu patriei comune, in interesulu pacei interne, aduceti-vi aminte de dese solene promisiuni, ce s'au facutu prin acestu inaltu corpu legelativu, că se va deslegà cestiunea de natiunaltate; binevoiti a luà in consideratiune, că patri'a numai atunci pote fi felice, pote prosperà, deca toti filii ei sunt indestuliti si egal indreptatiti, ce asta-di nu este; tier'a numai atunci pote fi potinte, deca filii ei sunt deobligati moralmente a lucrà in tote si pentru tote spre binele si inflorirea ei.

Fia-ni értatu a sperà, că inaltulu corpu legelativu luandu in consideratiune opiniunea publica a natiuniloru nemagiare, eterna dreptate si ecuitate, — luandu in consideratiune presentea rogare umilite, ce e resunetulu intregului poporu romanu d'în Salagiu, va deslegà cestiunea de natiunaltate cu tota urgenti'a, o va deslegà in sensulu proieptulu de lege alu dd. deputati romani si serbi d'în dieta Ungariei, estu modu va storce increderea si multumirea tuturor locuitoriloru tieriei si in specie a natiuniloru nemagiare, cari facu majoritatea populatiunei tieriei, — va depune base solida pacii comuni interne si inflorirei acestei patrie comune multu sbiciuita.

Repetiendu-ni rogarea umilite suntemu ai inaltului corpu legelativu in Sa'agiu lun'a lui sept. 1868.

Subscrisi fruntasii inteligintièi romane de sub codrulu Salagiu.

Dieta Ungariei.

Siedinti'a d'în 7 noevre a casei reprezentantiloru.

Presiedinte: Szentiványi; notariu Mihályi. Autenticandu-se protocolulu, Adolffu Dobrzensky face urmatori'a

Motiune.

Atunci, candu una parte a credintiosiloru romani si ruteni ai beserecei orientale s'au unitu cu beserece'a romana (catolica), s'au espresu lamuritu, precum aréta documentulu unirei, ca unirea acêst'a sê se restringa numai la unele dogme (cele 4 pun.) si prin urmare, ca ritulu si disciplin'a beserecei orientale sê remana neatînse, clerulu si poporulu sê-si pota alege liberu si in venitoriu prepusii sei besericesci si cu deosebire episcopii sei, si ca beserece'a unita adeca

greca-catolica si clerulu acelei-a sê se impartasiesca in tote avantajiele, cari se cuviniu beserecei rom-catolice si clerului acelei-a.

D'între conditiunile acêste inse nu se observa nici una, fiindu-câ beserece'a greca-catolica este unia in patria, care nu este reprezentata in ministeriulu culteloru si alu instructiunei publice; fiindu-câ, afara de a metropolitulu romanu d'în Transilvani'a, episcopii si prepusii sei besericesci se denumescu de santulu scaunu romanu, delaturandu-se concursulu justu respective dreptulu d'alegere alu clerului si populului; si fiindu că legile sale besericesci si disciplin'a acêlei-a sunt delaturate si in alte privintie, chiaru si d'în cestiunile sale sociali, ma ordinea ei interna inca este in decadintia.

Dupa-ce inse o astu-felu de vatemare a contractulu bilateralu de unire n'a fostu si nu este posibilu, decâtu numai prin concursulu statului, ce inse nu potemu presupune despre sintiulu nepartialu de dreptate alu guvernului responsabilu de ali, si de alta parte fiindu-câ, in intielesulu contractulu bilateralu de unire, tote institutiunile beserecei gr.-orientale, cari nu atingu dogmele, se potu aplica in tota estinderea loru, ma conformu principiiului egalitati de dreptu si reciprocitate trebue sê se aplice si in beserece'a greca-catolica.

Rogâmu cu stima pe on. casa, sê bine-voiesca a decide, respective a îndetorà pe dnulu ministru alu cultulu si instructiunei publice, ca sê presinte in cătu mai curendu unu proieptu de lege in caus'a organisârîi congreselor natiunali, tienende deosebittu in partea romana si in cea ruteni a beserecei gr.-catolice; si ca, si pana-ce s'ar' creà lege in privinti'a acêst'a, sê mediu-locesca, subresponsabilitate sa, conchiamar'a astoru-feliu de congrese provisorie pre bas'a, care s'au statoritu deja prin lege pentru beserece'a greca-orientala.

Adolffu Dobrzensky mp., Aloisiu Vladu mp., Andreiu Medanu mp.

Dupa cetirea motiunei premise, ministru finantiloru Melchioru Lónyay presinta casei unu proieptu de lege pentru darea consumului de carne si vinu.

Gregoriu Simay ar' dorì a primì responsulu ministruului de finantie la interpelatiunea sa, facuta de multu, in caus'a desfiintierei vamelor de drumu si punti.

Ministru Lónyay raspunde, că elu n'are scire despre acê'a, ca vamele respective sê se fie esarendatu de nou pre trei ani; atâtu-a inse scie, că agendele cele multe ale dietei presinti nu voru permite, ca on. casa sê pota discuta si decide asupra causei vamelor. Altu-cum cestiunea vamelor de drumuri si punti este in legatura strinsa cu ce'a a comunicatiunei, si in bunetatîndu-se comunicatiunea, vamele respective nu voru mai fi de lipsa.

Nefiindu alte obiepte la ordine, siedinti'a se inchiaia.

Siedinti'a d'în 9 noevre a casei reprezentantiloru.

Presiedinte: Szentiványi; notariu: Mihályi; d'în partea guvernului ministrii: c. Andrásy, Lónyay, Horváth, b. Wenckheim si b. Eötvös.

Dupa autenticarea protocolulu siedintiei trecute, presiedintele presinta scrisorile venite, între acêste si credentiunalea deputatului Juliu Freyeisen, alesu in cerculu Muncaciului.

Presiedintele pune la ordine pertratata raportulu comisiei finantiarie.

Min. fin. Lónyay presinta casei unu proieptu de lege in caus'a pensiuiloru de la amministratiunea centrala, facutu in contielegere cu ministeriulu transaitanu.

Proieptulu acestu-a se tramete la tipariu.

Min. jus. Horváth pune pre mes'a casei proieptulu de espropriare pentru teritoriulu cetâtiloru Bud'a-Pest'a.

Proieptulu acestu-a se va luà la pertratata in sectiuni.

Apoi se dă cetire rescriptulu prenaltu in caus'a impacatiunei cu Croati'a (lu reproducemu), si se tramete la tipariu, si la tempulu séu se va luà la pertratata.

In urma se ie la desbatere motiunea lui C. Ghyczy, in care se pretinde, ca titlulu de „ministru imperialu“ sê nu se mai intrebuintice, si dupa una disputa lunga motiunea de sub intrebare se respinge, si se inchiaia siedinti'a.

Siedinti'a d'în 9 noevre a casei magnatiloru.

Presiedinte: Majláth; notariu: Rajner; d'în partea guvernului: b. Wenckheim.

Dupa autenticarea protocolulu siedintiei d'în urma, notariulu casei repr.

Sandru Bujanovics presinta mai multe proiepte de lege, parte santiunate parte primite in cas'a reprezentativa.

Se îe la pertratate proiectulu credetului suplentariu de 100.000 fl., si se primesce unanimu.

C. Ionu Cziráky spune, că comisiunea esusa in caus'a proiectului de procedura si-a terminatu operatulu; acela se va tipari si apoi joi se va la pertratave.

Presedintele face cunoscutu, că delegatiunile untu conchiamate pre 12 noemvre la Pest'a.

Nefiindu alte obiepte la ordenea d'lei, sediti'a inchiaia.

Prægratosulu rescriptu in caus'a impacatiunii magiario-croate.

Noi Franciscu Iosifu I., d'in grati'a lui ddiu imperatoru Austriei, regele apostolicu alu Ungariei, Boemiei, Dalmatiei, Croatiei, Slavoniei, Lodomeriei, Romei etc. regele Serbiei, Ierusalimului etc. etc.

Baroniloru remnicolari, inaltelor. staturi besericesci si amesci, si deputatoru credintiosei nostre Ungarie si partieru adnese, cari sunt adunati la diet'a conchiamata de noi pe 10 diecemvre 1865 in liber'a nostra cetate regia Pest'a, levotiunea si grati'a nostra!

Iubitiloru credintiosi! Cu bucuria sincera si cu liniscire parintescã amu luat spre sciintia, că diet'a Ungariei, pre cum si diet'a regatelor nostre Croati'a, Dalmati'a si Slavoni'a, in privinti'a cestiuniloru de dreptu publicu, escate intre d'insele in tempulu mai nou, au stipulatu una conventiune, prin care legatur'a legala, ce a sustatu de sece intre tierelu coronei ungare, si s'a intaritu si prin santiunea pragmatica, s'a asigurat si confirmatu de nou spre liniscirea si indestulirea ambelor parti.

Numai in privinti'a cetatii Fiume si a portulu si teritoriulu ei, n'a succesu ambelor reprezentantie a inchiaia una contielegere impacatiunitoria, de-ora-ce diet'a Ungariei doresce, ca numit'a cetate Fiume, portulu si teritoriulu ei, ca apertinintia nemediata a Ungariei, s'e se reincorporeza indata faptime cu Ungari'a, er' regatele Croatiei si Slavoniei in adresa loru dietala d'in 26 septemvre a. c. Ne-au substernutu de nou rogarea loru, ca numit'a cetate, impreuna cu portulu si teritoriulu seu, s'e se reconosca ca apertinintia nemediata a Croatiei, si asiã numai mediatu ca apertinintia a coronei ungare.

De-ora-ce Noue ne zace forte la inima, a delaturã pre depdinu si ac'asta unica greutate spre liniscirea totoruru interesatorulu, credemu dara că compete in modu eminente demnitatei nostre regesci, a incercã de repetite ori impacarea amicala intre respectivii. Provocãmu dara prin ac'asta propusitiune regesca a nostra reprezentanti'a Ungariei, pre cum si pre a Croatiei, Dalmatiei si Slavoniei, s'e tienu in vederea acele avantagie, cari trebui s'e derive pentru toti interesatii d'in atare impacatiune amicala, mai departe s'e considere, că diplomã edata de antecesorii'a nostra de gloriosa aducere a minte, Mari'a Teresi'a, pre care e basatu articolulu de lege 4: 1807, spune chiaru; „Cetatea comerciala Fiume, impreuna cu teritoriulu seu, s'e se considere si pre viitoriu ca unu corp separatu adnesu santei corone ungare (separatum sacrae regni coronae adnexum corpus) si ca atare s'e se trateze intru tote, certe istorice si pretinsuniile basate pre acestea s'e se lasã la o parte, s'e se unesca in cugetulu fundamentalu, pe care fia-care parte fãra pregetu lu-a recunoscutu ca adeveratu, cã adeca cetatea Fiume impreuna cu portulu si teritoriulu seu formeza unu corp separatu adnesu coronei ungare, si prin urmare s'e se invoiesca, ca cu conclurarea Fiumei s'e se statorosca intre ei pre cale amicala totu, ce pretindu dorintiele ecuitabile ale respectiviloru si interesele comune ale totoruru tierelor santei corone ungare.

Cã ac'asta propusitiune regesca a nostra se va primi, sperãmu cu atãtu mai siguru, fiindu cã in impacatiunea de dreptu publicu, care au primitu-o ambele corporatiuni legelative, se d'ice chiaru, cã afacerile armatei, finantielor, marinei si comerciului, ca afaceri comune tierelor s. corone ungare, in privinti'a legelativa se decidu prin diet'a comuna, in privinti'a executivã inse, se tienu de ministeriulu comunu ungaro-croatu. Totu aceea sta si in privinti'a Fiumei, si asiã diverginti'a pareriloru, care esiste acum intre Ungari'a si Croati'a in privinti'a Fiumei, se pote referi numai la acele obiepte, in privinti'a caroru-a Croati'a posiede autonomi'a sa separata, legelativ'a si executiv'a sa separata, in sensulu numitei impacatiuni.

De-ora-ce inse aceste obiepte se potu statori durabilu in modulu celu mai siguru prin una contielegere amicala in partele interesate, provocãmu prin ac'asta reprezentanti'a Ungariei si pre cea a Croatiei, s'e alege spre scopulu acestu-a d'in gremiulu loru cãte una deputatiune remnicolaria, si Noi vomu provoca si cetatea Fiume, s'e participe si ea prin una deputatiune propria la pertratarile despre impacatiunea amicala, pentru ca astu-feliu prin contielegere reciproca s'e se ade modulu, prin care s'e se delature ac'asta ultima pedeca a impacatiunei perfecte. Pana candu aceste se voru regulã definitivu si cu succesu, impacatiunea inchiaiatã intre Ungari'a, Croati'a si Slavoni'a pote intrã in vietia.

Nimicu nu sta in cale, ca afacerile comune si interesele tierelor coronei ungare, statorite in acea impacatiune, s'e se pertrateze in diet'a comuna ungaro-croata, nimicu nu impede, ca diet'a croata s'e si-trameta deputatii sei proprii in diet'a comuna ungaro-croata, si d'in ac'asta in delegatiunea cea mai de aproape, si ca in aceste afaceri comune ministeriulu comunu ungaro-croatu s'e conduca administratiunea.

Asemenea nu se adã nici una pedeca, ca Croati'a si Sla-

von'i'a, in diet'a sa propria si prin guvernulu seu propriu s'e incepa indata si in fapta a eserã autonomi'a sa rezervata in impacatiune, a supr'a totoruru cestiuniloru, cari nu atingu Fiumeã si teritoriulu ei.

Nu este dara nici una cauza, ca pentru conventiunile, cari pre bas'a deliberatiuniloru comune, in urmarea propusitiunii nostre de fatia voru fi a se pune in lucrare cu privintia la Fiume, celelalte parti ale impacatiunii de dreptu publicu, inchiaiate intre Ungari'a, Croati'a si Slavoni'a, s'e nu intre indata in vigore, de-ora-ce suntemu convinsi, ca amenarea aceste afaceri aru eserã influintia daunosa atãtu asupr'a partiteloru respektive, cãtu si asupr'a totoruru tierelor coronei ungare.

Tocmai pentru acea dorimu, ca impacatiunea acceptata de ambele reprezentantie s'e ni-se substerna cãtu mai de graba spre intarirea si santiunea Nostra regesca, si dupa ce a emanatu ac'asta, s'e intre indata in vietia.

Noi facemu ac'asta cu acelu sentiu sinceru, parintescu, cu care ne nesuimu, a linisci si indestuli poporele nostre in modu durabilu, fiindu convinsi, cã ac'asta nesuintia a nostra va afã in tote partile recunoscutiã si apretiere deplina.

Cari altcum ve romanemu adicti cu c. r. nostra gratia si buna vointia.

Datu in Bud'a, in 7 noemvre 1868.

Franciscu Iosifu I. m. p.
Conte Iuliu Andrassy.

Litere fundatiunale.

Diurnalistic'a romana are de doue diecenie inococe, deseã multumire si fericirea de a potẽ inregistrã numeroasele acte de binefacere, ce zelosii fii si fiice a le natiunii nostre, ingrigiti de viitorulu generatiuniloru urmatorie, aducu d'in prisosulu sudoriloru sale pre altariulu natiunii romane. Aceste frumoase dovedi de pietate si ingrigire sunt semnu de vietia, sunt simburele unui viitoriu maretiu. Asemenea fapta nobila suntemu fericiti a inregistrã si asta-di, publicandu urmatoriele litere fundatiunale tramise in copia autentica, cari cu atãtu mai invederatu vorbescu despre noblet'i'a inimei fundatoriului, cu cãtu, dupa cum ni e cunoscutu, d'insulu e tata de familia si ca atare au gasitu mediuloculu de a se ingrigi nu numai de famili'a sa cea mai angusta ci si de famili'a cea mare, comune. Onorabilulu nume alu acestui barbatu este **Michailu Vegsieu**, preutu gr. catolicu alu diecesei romane de Oradea-Mare. Este o sublima placere de a potẽ gustã inca in vietia multumirea si bucuri'a ce simte inima omului dupa o fapta buna. Fic, ca s'e servesca de indemn.

Literele fundatiunale esarate in hmb'a latina le publicãmu in traducere fidelã, precum urmeza:

„L. J. C. et B. V. M. (Laude-se Is. Cr. si Pr. Verg. Maria). „Cetitoriloru salute eterna de la Domnulu! Ca beserice'a cea adeverata a lui D'dieu si Natiunea Romana s'e-si potã capeta mai multi preuti invetiatii si harnici, m-iplacuse a pune fundatiune pentru unu clericu; inse, ca s'e nu dau ansa de vre o judecata, me invoiescu, ca fundatiunea de 2,800 fl. adeca Doue mii optu sute de florinti v. a. s'e fie pentru unu alumnulu (fundatiune intrega) si pentru unu medialistu (fundatiune de jumetate) in Seminariulu rom. gr. cat. de Oradea-Mare, concurentele pote fi de locu de ori si unde, de ori ce talinte (calitati spiretuale) dar' cu cea mai buna portare (moralitate). — D'aca concurentele s'ar intemplã s'e fie d'in famili'a: Vegsieu, Munteanu, ¹⁾ Golea ²⁾, Hermann ³⁾, Erdélyi ⁴⁾ (Ardeleanu) pote s'e aiba antaetate, dar fãra de nici o desclinare trebui s'e respunda voturiloru Prea S. Sale Episcopului si venerabileiui consistoriu. Èra urmarea fundatiunaleloru este: cã celu ce va fi primitu, indata de la diu'a intrãrii sale in seminariu are a se rogã in tote dilele unu „Tatalu nostru!“ si „Nascatore!“ pentru sufletulu sociei mele Iosefinei si alu subsemnatulu, — si anume de va remanẽ mireanu: pana la finitulu d'ielor sale, era de va fi primitu la preutia, de la diu'a chirotoniei (ordinatiunii) sale, in diu'a cea d'in urma a fiesce carei-a lune, de cum-va aceea nu s'ar nemiã intr'o di de serbatorẽ seu domineca, de altmintrea in diu'a urmatoria s'e celebreze, de au fostu in fundatiune intrega 12 % liturgie, era de au fostu in fundatiune de jumetate, asemenea in diu'a cea d'in urma, inse la totu a douã luna. Candu alumnulu meu va est' d'in seminariulu celu mare (teologicu), — de-mi va tienẽ D'dieu viet'i'a, — voiũ depune inca unu capitalu de 200 fl. v. a. era d'aca pana atunci s'ar intemplã s'e moriu, deoblegu mass'a seu substanti'a (averea) mea, ca d'in aceea s'e se dee aceste 200 fl. v. a. seminariului, de unde apoi besericei, in carea alumnulu meu va celebrã liturgi'a mea, se va plati pentru luminãri (de cera), temãia, vinu, pane 10 cruceri, cantarctiului 10 cruceri, campanatoriulu 5 cruceri si ac'asta poftescu s'e se facã la tote besericele alumniloru mei de se voru face preuti, era de voru remanẽ mireni, fãca-se precum s'au scriis mai sus; potẽ-se voru face si preuti, precum asiũ dori, cã-ci pentru besericele lor e menitu censulu a 200 fl. v. M-iar placẽ ca ac'asta fundatiune a mea s'e remana de a pururea si neatrãmutata. Datu in Oradea-Mare, 15 aug. 1868. Intru onorea

¹⁾ Numele — precum ni-se pare — de familia a sociei fundatoriului. ²⁾ Numele de fam. a cumnatulu. ³⁾ Asemenea. ⁴⁾ Numele de familia a cumnatei, nepot'a epului Erdeli, ai carui-a consangeni inse afara de doi nepoti porta numele cu form'a romana: Ardeleanu. R ed.

S. S. Treimi, a S. Nasc. de D'dieu si a Tot. SSloru. Mihailu Vegsieu, m. pr. parocu ord. gr. cat. in partea ruteiloru d'in Oradea-Mare. (L. S.)

Acum sum'a fund. face 2800 fl. D'aca unulu d'intre alumni se va face preutu, voiũ adauge 200 fl. v. a. atunci va fi sum'a de 3000 fl. v. a. — Pentru autenticitatea copiei am semnatu in Oradea-Mare, 29 sept. 1868. Augustu Lauranu, m. pr. v.-notariu consistor. gr. c.

N. 63.

Multu onoratorulu Domni Masimilianu Budurileanu, Jude procesuale in Sangeorgiu si Tom'a Hontil'a, Jude procesuale in Mocodu.

Cu cãtu asta-di amicii cei adeverati ai causei scolarie suntu mai rari, cu atãtu stim'a si recunoscuti'a nostra cãtra d'iusii trebui s'e fia mai mare, mai adunca.

Manecandu d'in acestu punctu de vedere, subscris'a directiune scolaria si-implenesce numai o detorintia placuta, candu in interesulu unei cause atãtu de sante, vine spre a-ti esprime cea mai sincera si cordiale multiamita pentru zelulu patriotecu, ce l'ai pusu si-lu puni necontentitu intru inaintarea intereselor scolaru nostre natiunale, specialu intru indemnarea parintiloru, de a-si dã fiii la scola si a-i astringe la o frecuentare regulata a acesteia. Ce folosu, cã se radica scole si se ajusta cu cele de lipsa, deca se dau apoi jidoviloru spre crãsimã, seu altor'a spre alte scopuri speculative! atunci mai bine ar' fi, a nu fundã scole d'in capulu loculu, ca s'e nu se adeveresca si aici d'is'a cã „rãteciã cea d'in urma e mai rea, decãtu cea d'antãiu.“ Si ce ajuta zelulu celu mai infocatu, si capacitatea cea mai luminata a invetiatoriloru, deca scolarii nu frecunteza scol'a regulatu si pana la etatea prefipta prin lege! Atunci invetiatorii se vedu condemnati, a face lucrulu Danaideloru!

Deca nemtii cei inaintati in cultura sustienu si asta-di d'in tote poterile principiulu silei in frecuentarea scolei, atunci: noi romanii nu mai potemu stã la indoieala, si numai o umanitate falsa si reu intielesa pote urmã d'in contra.

Deci nu pregetã, multu stimatã Domnule, a-ti uni si pre venitoriu silintiele dtale in privinti'a ac'asta cu cele ale invetiatoriloru nostri, ca asiã „cu poteri unite“ s'e conclurãm la inaintarea causei scolarie, carea singura pote salvã venitorulu Romaniloru! Èr facia cu clevelele, si barfelele celoru neprecepti seu rentatiosi ne vomu mangaiã cu cuvintele Invetiatoriulu divinũ: „Jerta-li, Domne, cã-ci nu sciu, ce facu!“ si cu convingerea, de a fi lucratu dupa poteri pentru unu scopu santu si salutaru. — Domniedieu cu noi! Directiunea scolei normali si de fetitie. — Nãsaudũ, 4/11, 1868.

(Comunicatu)

Cosma Anca,
directoru normale.

Societatea Transilvani'a.

Procesu verbalu

Sediti'a comitetulu societãtii „Transilvani'a“ d'in 6 oct. 1868, or'a 12.

(A vedẽ nr. tr.)

XII.

D. Presiedinte areta, cã societatea are trei stipendii de impartitu; cã de si ar' fi de doritu ca nici o data intre Romani, si mai alesu intre Romanii asupriti de peste Carpati, s'e nu fia vorba de deosebiri provinciale, ci numai meritulu s'e se respecte; cu tote acesteã dorinti'a totoruru d'intru inceputu a fostu, ca alegerea celoru trei provincie de peste Carpati s'e fia dupa potintia deplinu multiamite; chiaru pentru ac'asta s'au cerutu recomandatiuni nu numai de la Sabiu, dara si de la Cernauti si Aradu; d'in nenorocire inse de la Cernauti si Aradu n'au venitũ nici o recomandatiune, si astu-felu ne afãmu in imposibilitate de a alege vr'unu stipendistã d'in aceste doue parti ale Romaniei de peste Carpati. Deci d. presiedinte propune, cã deca nu doue, celu putienũ unulu d'in cele trei stipendie ale societãtii s'e se reserve pentru unulu d'in cei ce au s'e se recomande de comitetulu societãtii d'in Cernauti. Astu-felu speredia dlu presiedinte, cã s'aru preintempnã ver ce susceptibilitate de provincialismu.

D. Hajdeu, luandu cuventulu, sustieno, cã chiaru de amu alege numai doi d'intre concurentii de fatia, totu-si amu potẽ fi banuiti, cã amu fi favorisatu pe Transilvaneni; dara in vederea maretulu scopu alu societãtii nu trebui a tienẽ comptu nici de economie nici de susceptibilitate provinciale, ei s'e votãmu pre toti trei stipendistii d'intre concurentii, ce s'au presintatu.

D. Lupascu arota, ca si d. Hajdeu necesitatea de a vedẽ c'o ora mai nainte cãtu se pote mai multi teneri studiatii si bunu Romani; regretã, cã pana acum n'au venitũ recomandatiuni nici de la Cernauti nici de la Aradu; considerandu inse, cã cursurile la Facultatile straine au inceputu deja, roga pe onorab. comitetu a procede la alegere d'intre concurentii de fatia, remanendu, ca la anulũ viitoriu s'e se considere recomandatiunile ce pote ar veni de la Cernauti si Aradu.

D. Tacitu, in cãlitateã sa de raportore alu comisiunii comitetulu, face o dare de sema a supr'a teneriloru, cari au adresatu cererile lor de concursu d'a dreptulu la comitetu, si areta cã sunt cãtu-va si d'in partile supuse Ungariei si unu bucovineanu, dara cã nici nu sunt recomandatã de cine-va, nici nu sunt cunoscuti personalmintã; documintele lorũ inãnu sunt in cea mai deplina regula, d'in care cauza comisiunea nu i-a potutu recomandã.

D. Lazarescu sustieno a se impartã tote trei stipendie

la cei mai demni d'in concurentii de fatia, cari sunt destulu de numerosi si buni spre a potè face o nimerita alegere.

D. Misailu sustiene, cã voiesce mai bine sè fia espusu criticeii unei provincia de câtu criticeii natiunii întregi. Pentru aceea propune a se face alegerea acum indata in temeiiulu recomandatiunii primita de la Sabiiu; se nu intardia- mu, cã-ci unu anu perduto d'in studiulu unui teneru este adesa ori unu anu rumptu d'in vietii'a natiunii. Cu tote acestea daca n'ar fi pre tardiu se asceptãmu si recomandatiunea ce ni se promise d'in Cernauti.

D. Hajdeu sustiene, cã acum e pre tardiu, de ore ce pana lâ sosirea acteloru d'in Bucovin'a si pana la esaminiarea loru va trece atãt'a tempu ia câtu pentru acestu anu in desiurtu ar' mai plecã la studiu in strainetate. Pentru aceea d. Hajdeu insista a se procede la alegere intre concurentii de fatia.

D. Presiedinte cu incuviintiarea comitetulu declara discutiunea inchisa si pune la votu propunerea sa: de a se reserva celu putieniu unulu d'in cele trei stipendie pentru anulu viitoriu, de ore ce n'avemu recomandatiuni nici de la Aradu nici de la Cernauti. Propunerea se respinge cu maiortate de 8 voturi; trei, adica dnii Papiu, Procopiu si Zamfirescu, au remasu in minoritate.

XIII.

D. Presiedinte areta, cã comisiunea propune de stipendist alu societãtii si pe d. Ioachim C. Dragescu.

D. Hajdeu, luandu cuventulu, sustiene, cã alegerea dlui Dragescu este forte nimerita. D. Dragescu s'a distinsu nu numai prin studiele sale, daca si prin lucrãri literarie. Dlu studieza medicin'a, cea mai libera si mai independenta d'intre profesiuni.

D. Presiedinte areta, cã de ore ce s'a primitu de comitetu a se alege toti stipendistii d'intre concurentii de fatia, admite intre tote opiniunea dlui Hajdeu, ar' dori inse a se fisã anii studieloru.

Totu de acest'a opiniune este si d. Tacitu. D. Chetianu crede, cã fisarea aniloru de studiu e mai bine a se lasã la a pretiarca comitatulu la tempulu sèu.

D. Presiedinte pune la votu alegerea dlui Dragescu propusu de comisiunea comitetulu.

Dupa deschiderea urnei si cetirea voturilor, d. Presiedinte proclama pe d. Dragescu de stipendist alu societãtii cu unanimitate de voturi, (intregu comitetulu aplauda.)

XIV.

D. C. Fortunatu e de parere a se tramite unu stipendist si pentru litere, de aceea propune a se tramite d. Lepadatu, recomandatu de comitatulu d'in Sabiiu, in loculu lui A. Radu recomandatu de comisiunea nostra; d. Fortunatu face elogiulu dlui Lepadatu.

Dlu Tacitu, raportorulu comisiunei, intrebã, daca admite comitatulu tramiterea unui stipendist pentru litere; in casulu acest'a impartiasesce opiniunea colegulu sèu, adeca de a se pune d. Lepadatu in loculu dlui Radu; comisiunea se invoiesce la acest'a.

D. presiedinte ar' dori sè despersonalisãm discutiunea, sè nu discutãmu de-o-camdata de d. Lepadatu, Cocorada sèu Radu; sè nu uitãmu inse, cã numai cu filosofi'a greu se pote trai in Transilvani'a.

D. Hajdeu sustiene, cã desi poetulu e meritulu a remanè seracu, daca actiunea lui asupr'a sentimenteloru poporulu e forte puternica, mai alesu candu scie la tempu a intonã cãte unu „Desceptate Romane“ ca nemuritoriulu Muresianu.

D. Lazarescu dïce, cã se scie forte bine cãta influentia pote avè unu profesore asupr'a formarei inteligentiei si caracterulu unui studinte, inca d'in prim'a copilaria, deci in interesulu formarei caracterulu natiunalu alu studintiloru, e de necese ca sè se tramite d. Lapadatu pentru litere, pentru a se schimbã directiunea educatiunei si instructiunei care acum e de totu germana.

D. Presiedinte dïce, cã n'are nimicu contr'a celoru dïse de d. Hajdeu si Lazarescu; daca inca ce privesce canteculu de „Desceptate“, crede cã nimicu nu impedece sè fia cãte o data intonatu si de cãtra unu medicu sèu politecnicu. Schiller poetulu si istoriculu, erã medicu de profesiune. Dr. Popu, autorulu carteii despre tipografiile romane si alu admirabileii prefatiuni puse in fruntea psaltireii lui Prale, inca erã medicu; chiaru Dragescu alu nostru de si studieza medicin'a, ce frumosu a scrisu Noptile Carpatine! De aceea ar' propune la alegerea comitatulu pe recomandati comitatulu d'in Sabiiu si anume pe dnii Lapadatu si Cocorada.

Se pune la votu alegerea celu de alu treilea stipendist alu societãtii.

D'in 11 voturi d. Lapadatu primi 8; d. Cocorada 3

D. presiedinte proclama pe d. Lapadatu de stipendist alu societãtii. (Toti membri aplauda alegerea.)

XV.

La propunerea dlui presiedinte comitetulu decide:

I. D. Dragescu va studiã medicin'a in Itali'a.

D. Bozocca sciintie tehnice in Parisu.

D. Lepadatu litere in Parisu.

II. Fia-care va primi unu stipendiu de 150 galbeni pe anu, incependu la 1 octobru 1868 numerati pe cãte patru luni inainte.

III. Fia-care va primi cãte 20 galbeni bani de calorãtia.

XVI.

Ne mai fiindu nimicu la ordinea dïlei, domnulu presiedinte radica siedintii'a la 5 ore si jumetate si dnii membri se despartu multiamiti de fericitulu rezultatulu alu siedintieii de asta-di.

Siedintii'a viitoria va fi Dominica la 13 octobru.

Subscrisi: Presiedinte *A. Papiu Italianu*, vice-presiedinte, *A. Lupascu*.

Secretari: *I. R. Petricu, Iovu Procopiu*.

Membri; *D. Zamfiriu, G. Misailu, Hajdeu, I. G. Tacitu, C. Fortunatu, St. Lazarescu, Chetianu*. „Romanulu“

Varietãti.

„(Societãta literaria „Petru Maioru.“) Tenerimeea Romana d'in Pest'a traindu in sperantii'a, nutrita deja mai de patru ani, cã statutele societãtii sale literarie „Petru Maioru“ se voru aprobã si intari, in câtu mai curendu d'in partea ministeriulu respectivulu, in 8 l. c. affã de bine a se constitui conformu statuteloru sale si dateneii d'in anii trecuti, alegandu de vice-presiedinte alu societãtii „P. M.“ pro Jo-

sifu Vulcanu, de secretariu pe Simeonu Botizanu, de notariu pe Alesiu Olariu, de casieru pe Gregoriu Stetiu si de bibliotecariu pe Constantinu Coti. — I dorimu prosperare!

„* (Consulu ispaniolu in Romani'a). „Fremden-Blatt“ dïce cã dupa o comunicare, facuta in „Mémor. diplomat.“ d'in Madridu, guvernulu provisoriu alu Ispaniei ar' voi sè tramita unu aginte si consule generale in Romani'a.

Sciri electrice.

Beldradu, 9 noemvre. Asta-ti s'a enunciatu sentintii'a a supr'a acusatiloru in procesulu de ucidere. Sentintii'a este: Pentru Maistorovits — morte; pentru Stanco, Sdravkovits, Antonovits — inchisore de 5 ani; Dr. Stankovits, Milojevits, Rakitschits si Kuzmanovits fure absolviti d'in lips'a dovodeloru voru remanè inse sub priveghiare politiale in tempu de 5 ani.

Vien'a, 9 noemvre. In siedintii'a de asta-di a casei magnatiloru s'a primitu nestramutata reductiunea fondulu bancei. In desbaterea generale, Schmerling avizeza la raportulu casei de giosu si la dechiaratiunea ministrulu financielloru cu privire la detori'a comune de 80 milioane, a supr'a carcii'a nu este, dupa parerea lui, neci una indoiela. Fiindu cã raportulu casei magnatiloru consuna pre deplinu cu raportulu casei de giosu, elu nu tiene de necesariã vre-o resolutiune, de-si acestu obiectu ar' fi aflatu una espresiune mai precisa prin una resolutiune uniforme a ambelorlu case.

Prag'a, 9 noemvre. Demonstratorii arestatii la procesiunile religioase de eri fure eliberati, dupa ce se castigara informatiuni sigure despre numele si locuintii'a lor. La Muntele-Albu nu s'a intemplatu neci una demonstratiune.

Madridu, 8 novembre. Unu decretu alu ministrulu de finantie ordinezã: Considerandu obligatiunea impusa prin imprumutulu de la 11 iuliu 1867 de a se infiintã unu fondu nou d'in cele 15 procenta a le sumei imprumutulu pentru ajutorirea societãtiloru de cãi ferate; considerandu, cã acestã obligatiune nu s'a implenit: se ordinezã, ca acestu fondu destinatulu pentru ajutorirea societãtiloru de cãi ferate sè se infiinteze d'in imprumutulu emisulu prin decretulu dtu 28 oct. alu anulu curinte, in marimea prescrisa prin legea d'in 1867, deodata cu fondulu de reserva satoritu prin acea-si lege.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu: **ALESANDRU ROMANU.**

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.

Table with 4 columns: Station name, Departure time, Arrival time, and Notes. Includes stations like Posionu, Neuhäusel, Pest'a, Czepléd, Segedinu, Temisió'ra, Jasenov'a, Beseric'a-Alba, and Sosesce in Baziasiu.

*) De la Temisió'ra la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

Table with 4 columns: Station name, Departure time, Arrival time, and Notes. Includes stations like Beseric'a-Alba, Jasenov'a, Temisió'ra, Segedinu, Czepléd, Pest'a, Neuhäusel, Posionu, and Sosesce in Vien'a.

Jasenov'a-Oravitii'a.

Table with 4 columns: Station name, Departure time, Arrival time, and Notes. Includes stations like Jam, Racasdia, and Sosesce in Oravitia.

Oravitii'a-Jasenov'a.

Table with 4 columns: Station name, Departure time, Arrival time, and Notes. Includes stations like Racasdia, Jam, and Sosesce in Jasenov'a.

Vien'a-Oradea-Mare.

Table with 4 columns: Station name, Departure time, Arrival time, and Notes. Includes stations like Pest'a, Czepléd, Püspök-Ladány, and Sosesce in Orade.

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde sosesce la 3 ore dupa médiadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

Table with 4 columns: Station name, Departure time, Arrival time, and Notes. Includes stations like Orade, Czepléd, Pest'a, and Vien'a.

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Aradu.

Table with 4 columns: Station name, Departure time, Arrival time, and Notes. Includes stations like Pest'a, Czepléd, Szolnocu, and Sosesce in Aradu.

Aradu-Vien'a.

Table with 4 columns: Station name, Departure time, Arrival time, and Notes. Includes stations like Solnocu, Czepléd, Pest'a, and Vien'a.

Vien'a-Paris.

Table with 4 columns: Station name, Departure time, Arrival time, and Notes. Includes stations like Salzburg, Monaco, Stuttgart, Mühlacker, Carlruhe, and Strassburg.

Paris-Vien'a.

Table with 4 columns: Station name, Departure time, Arrival time, and Notes. Includes stations like Stassburg, Carlruhe, Mühlacker, Stuttgart, Monaco, and Salzburg.

Comunicatiunea posteloru.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa médiadi, sosesce in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa médiadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 1/2 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.

De la Temisió'ra la Aradu pleca in tote dilele la 6 ore dem. sosesce in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.